

Dansko obrazovanje; predstavlja li ideal ili obmanu

Palfi, Dana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:401142>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Dana Palfi

Dansko obrazovanje; predstavlja li ideal ili obmanu

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2022.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kulturalne studije

Dana Palfi
Matični broj: 0009083540

Dansko obrazovanje; predstavlja li ideal ili obmanu

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij kulturologije
Mentor: Doc. dr. sc. Sarah Czerny

Rijeka, 13. rujna 2022.

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA

Ovime potvrđujem da sam osobno napisala završni rad pod naslovom:

Dansko obrazovanje; predstavlja li ideal ili obmanu

i da sam njegova autorica

Svi dijelovi rada koji su u radu citirani ili se temelje na drugim izvorima u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime studentice

Dana Palfi

Potpis

SAŽETAK

UN godišnje održava istraživanje o sreći u državama. Svjetsko izvješće o sreći provodi se od 2012. godine, a skandinavske zemlje godinama drže vodeće mjesto u rangiranju – na visokom mjestu nalazi se i Danska. Neki od razloga za to su državna demokratska prava, međudjelovanje i povjerenje građana te dobro organizirano zapošljavanje. Veliku ulogu sreće među ljudima ima visokokvalitetno obrazovanje koje je napredak modernog doba. Učenje o vrijednostima, o samome sebi i o empatičnosti prema drugome društvo napreduje u sretnu zajednicu. Suština ovog rada jest danski obrazovni sustav i njegova analiza kroz razumijevanje sreće. Uz analizu osjećaja sreće, njezinog grananja unutar ljudskog života i utjecaj koji postiže obrazovanje usmjerenim na njezinu realizaciju, glavni fokus mi je implementacija sreće unutar danskog obrazovnog sustava. U cilju rada je prikazati razvija li takav način podučavanja sretnu ljude i usporedno s hrvatskim, predstavlja li nužnost za isto. Primjeri i istraživanje rezultirat će potvrdom kako je implementacija vrijednosti unutar obrazovanja način prema boljemu.

The UN annually publishes a survey on happiness in countries. The World Happiness Report has been conducted since 2012, and the Scandinavian countries have held the leading position in the ranking for years – Denmark is also in a high place. Some of the reasons for this are expressed democratic rights, interaction and trust of citizens and well-organized employment. High-quality education, which is the progress of modern times, plays a big role in happiness among people. By learning about values, about oneself and about empathy towards others society advances into a happy community. The essence of this work is the Danish education system and its analysis through the understanding of happiness. Along with analysis the feeling of happiness, its ramifications within human life and impact achieved by education, my main focus is the implementation of happiness within the Danish education system. The aim of the paper is to show whether this way of teaching develops happy people and compared to Croatian, whether it represents a necessity for the same. The examples and research will result in confirmation that the implementation of values within education is a way for the better.

Ključni pojmovi: sreća, vrijednosti, dansko obrazovanje, empatija

Key terms: happiness, values, Danish education, empathy

Sadržaj

UVOD.....	1
1. OSNOVNO O SREĆI	2
1.1 EMOCIONALNA INTELIGENCIJA.....	3
1.2 DRUŠTVENO RAZVIJANJE SREĆE	6
1.3 SVJETSKO IZVJEŠĆE O SREĆI	7
2. OBRAZOVANJE I SREĆA	10
2.1 VRIJEDNOSNO OBRAZOVANJE.....	12
3. DANSKO OBRAZOVANJE	15
3.1 IGRA KAO ALAT UČENJA.....	16
3.2 FIGURE OBRAZOVNOG SUSTAVA	17
4. ISTRAŽIVANJE	19
4.1. AKTUALIZACIJA KROZ DANAŠNJE OBRAZOVANJE	20
ZAKLJUČAK.....	22
LITERATURA.....	23

UVOD

Sreću je teško definirati, mnogi bi rekli da je se dugo traži, a brzo prolazi. No, ključ opstanka sreće je u njezinom razumijevanju i učenju. Potražimo li riječ sreća na Hrvatskom jezičnom portalu, ona se navodi kao „psihološko stanje potpuna zadovoljstva i smirenosti zasnovana na unutarnjem, duševnom miru i skladu u odnosima prema vanjskom svijetu.“¹ Pokretač pisanja ovog rada bio mi je upravo spoznaja sreće kao društvenu tvorevinu koja se nalazi u svima nama i kroz njezine asimilacije prikazuje svijetu. Društvenu komponentu koju sam koristila jest masovna popularnost Danske kao jedne od najsretnijih nacija kako u hrvatskim medijima tako i u svjetskim, unazad desetak godina.² Mnoštvo je sfera kojima bi se danski način življenja mogao obraditi i istražiti, no ovdje mi je u cilju razgranati komponente danskog obrazovanja. Kroz objašnjenje sreće i njezine važnosti za društvo bilo mi je važno istražiti je li dansko obrazovanje s pravom dobilo toliko veliku medijsku pažnju ili je to još jedan od svjetskih fenomena kratkog vijeka. Kroz direktni ili indirektni prikaz novih oblika obrazovanja, Danska čini neke ispravne postupke u školovanju svoje djece. Koristila sam se stručnom literaturom te vlastitim opažanjima kroz dugi niz školovanja u Hrvatskoj. Podatke sam koristila iz statističkih analiza što aktualnijih datuma i vlastitih anketa provedenih tijekom istraživanja.

¹ Hrvatski jezični portal, https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=d1xuWBY%3D pristupljeno 1.5.2022.

² Google pretragom danske sreće izlaze članci hrvatskih portala dnevnik.hr, putovanja.hr, večernji.hr, medix.hr, dok su strani najaktualniji dailyscandinavian.com, The Telegraph, The New York Times

1. OSNOVNO O SREĆI

Velik dio 20. stoljeća bio je usmjeren na optimizaciju čovjeka u pogledu njegovog zdravstvenog stanja. Psihologija i psihijatrija gledale su tražiti rješenja za njegovo mentalno stanje kako bi čovjek bio što kompetentniji za rad. Rad je postao glavni pokretač društva, svojevrsna religija. Religija koja odvaja čovjeka od sebe samog pretvarajući ga u mehanizam automatskih radnji. „Najveća pobjeda religije rada u tome je što je povećala pritisak prilagodbe i pritom gotovo posve uklonila svaku svijest o konformizmu.“³ Čovjekov život bio je usmjeren ka što kvalitetnijem obavljanju rada.⁴ Ni danas situacija nije puno drugačija, no u prvi plan istraživanja dolaze kognitivne znanosti i „pozitivna psihologija“⁵. Uz činjenicu kako je rad sveprisutan u još većoj mjeri nego u počecima, čovjeka se usmjerava na traženje vlastite sreće, one istinske dubinske sreće i zadovoljstva. Sreća je jedna od primarnih⁶ ljudskih emocija koju ljudska bića nastoje što više sačuvati, na neki način produžiti joj vijek trajanja. Dijete kada se rodi prvo što osjeti jest sreća, ona ga prati u svim najvažnijim događajima života. „Suprotno vjerovanju većine ljudi, sreća ne ovisi o idealnim životnim okolnostima ili materijalnom bogatstvu, inteligenciji ili fizičkoj privlačnosti, dobi ili roditeljstvu, iako postoje okolnosti koje mogu povećati osjećaj sreće.“⁷ Sreću ne postižemo količinom posjedovanja već izmjerenim putem koji smo spremni proći u želji za ostvarenjem doživljaja sreće. Zagrebemo li nešto dublje u samo epistemološko značenje riječi, uvidjet ćemo kako ono dolazi od staroslavenske riječi koja označava susret ili događaj. Kao rezultat tome ide u prilog činjenica da je čovjek društveno biće koje najbolje funkcionira u kontakt s drugom osobom, što omogućava punjenje njegovog razvojnog izvora čineći ga duhovno spokojnim.

I dio pozitivne psihologije koji se bavi srećom navodi kako se ona definira kao „spoj pozitivnih emocija oduševljenja i ugone s pozitivnim akcijama zaokupljenosti i angažiranosti.“⁸ Kada se čovjek osjeća dobro, kada je zadovoljan svojom okolinom i načinom

³ Foley (2011:198)

⁴ Foley to izrazito cinično navodi kako je tehnologija u svojim počecima navodila čovjeka na intenzivni rad unutar kojega nema mjesta vrijednostima i osobnim zadovoljstvima zbog naglog rasta raznih industrija. No, politika 21. stoljeća kreće prema smanjenju radnih sati kako bi u središte došle emocije i društvene vrijednosti.

⁵ Ricard (2008:151)

⁶ Mnogi znanstvenici i psiholozi vode rasprave o tome treba li emocije dijeliti na primarne i sekundarne ili ih jednostavno svrstati kao ravnopravne, no složila bih se kako emocije treba razlikovati s obzirom na to da neke emocije proizlaze kao produkt drugih. Činjenica jest kako postoje četiri izraza lica koje prepoznaju ljudi raznih kultura cijeloga svijeta. Četiri emocije koje prikazuju su ljutnja, sreća, strah i tuga koje razlikuju svi narodi neovisno o tome jesu li u doticaju s medijima ili nisu te čak i oni koji žive izolirano u najnepristupačnijim dijelovima svijeta. (Goleman, 2021:300)

⁷ sreća. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. pristupljeno 24.4.2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57589>>

⁸ Ricard (2008:154)

na koji napreduje tada se smatra sretnim. Upravo radi toga nema točne jednadžbe kojom možemo izračunati sreću kod pojedinaca te dolazi kod svakoga s određenim preduvjetima.

Sa stajališta socijalne psihologije javlja se nejasnoća vezana uz svrstavanje sreće u kategoriju uzroka ili posljedice povezanosti⁹. Je li čovjek sretan kada je okružen drugima ili je već unaprijed sretan čovjek okružen drugima? U tome nam može pomoći činjenica kako sreću u velikoj mjeri određujemo i kroz emocionalnu inteligenciju, čime ona diferencira sretne ljude od nesretnih.

1.1 EMOCIONALNA INTELIGENCIJA

Emocionalna inteligencija je pojam kojeg je uveo Peter Saloway, a predstavio Daniel Goleman identificirajući je kao „sposobnost da točno opažamo i shvaćamo tuđe osjećaje.“¹⁰ Također, emocionalna inteligencija predstavlja vještinu percipiranja naših osjećaja. Podrazumijeva emocionalne i društvene tehnike kojima mi doživljavamo sebe, prezentiramo sebe pred drugima i kako se izražavamo. U suštini, bolje poznavanje vlastitih emocija, emocionalno inteligentni ljudi s lakoćom ih povezuju sa svojim svakodnevnim ponašanjem. Služeći se emocijama brže ih prepoznaju kod drugih ljudi pružajući im potrebnu podršku. Pozitivna stvar emocionalne inteligencije jest činjenica da se ona može naučiti, bilo da se radi o učenju kroz igru ili u školi u obliku novog modernijeg obrazovnog modela.

Sreću doživljavamo kao emociju, kao određeni impuls koji je poslan mozgu kako bi pravodobno reagirao na situaciju u kojoj se tijelo našlo. Goleman riječ emocija koristi kada želi označiti „osjećaj i izrazito njegove misli, psihološka i biološka stanja te niz sklonosti djelovanju.“¹¹ Ovisno o tome koju emociju osjećamo, tijelo na njih drugačije djeluje. Dan Buettner navodi kako „veći dio sreće je rješavanje stresova našeg svakodnevnog života.“¹² Mozak počinje najaktivnije djelovati šaljući trnce iz moždanog centra na ostale punktove u tijelu tako blokirajući negativne emocije. Sva potrebna energija preusmjerava se na prigušivanje nesigurnosti.

⁹ Ricard (2008:162)

¹⁰ Ricard (2008:160)

¹¹ Goleman (2021:299)

¹² Osobni prijevod „the bigger part of happiness is getting rid of the stresses of our daily life.“ Iz Business insider- Why Denmark Is One Of The Happiest Countries In The World? Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=095ULhvaH5E>

Slika 1 Prikaz Golemanove teorije emocionalne inteligencije¹³

Goleman u govori o važnosti emocionalne inteligencije naspram kvocijenta inteligencije, oblikujući ovih pet komponenata kao komplementarnu jednadžbu koja oplemenjuje čovjeka. Emocionalno inteligentna osoba ukomponira svih pet komponenata samim time gledajući na sebe kao potpuna osoba koja je zadovoljna sama sa sobom. Iz vlastitog zadovoljstva proizlazi i empatija prema drugome. Što samo dokazuje kako se svih pet komponenata međusobno nadopunjava i isprepliće. Samosvjestan čovjek spoznaje samoga sebe i odnose s emocijama. Jednom kada osoba razlikuje vlastite emocije važno je znati kako ih prezentirati drugima. „Samoregulacija je sposobnost upravljanja i davanja smisla vlastitim emocijama i ponašanjima, u skladu sa zahtjevima neke situacije.“¹⁴ Pojavom stresne situacije u životu, bilo da se radi o teškoj dijagnozi ili smrti bližnje osobe, čovjek mora znati reagirati na mjestu, promišljeno se nositi s novonastalom situacijom. Pojavom novoga doba, djecu se od malih nogu uči samokontrolom vlastitih emocija kako ne bi došlo do nezgodnih situacija. Motivacija kod čovjeka ima veliku ulogu u radu i učenju, potiče na mentalnu ili tjelesnu aktivnost. Jednaki

¹³ Grafički prikaz sam napravila sama u programu Canva

¹⁴ Goleman (2021:200)

doživljaj javlja se i kod intrinzične motivacije, one unutarnje kojom je naše ponašanje uvjetovano. „Intrinzično motiviranoj osobi nije potrebna kazna ili nagrada kako bi izvršila neki zadatak.“¹⁵ Kod osoba takva vrsta motivacije nerijetko biva poveznica između osobe i zadatka gdje sama aktivnost funkcionira kao motivator. Razvijanje intrinzične motivacije glavni je temelj nacionalnog kurikuluma međupredmetne teme Učiti kako učiti koji je i donesen 2019. godine. „Motivacija i emocije prožimaju svaku situaciju učenja. Zbog toga je važno da okolina za učenje učenicima pruža mogućnost da prepoznaju vrijednost učenja za svoj život, razviju intrinzičnu motivaciju za učenje i postupno prepoznaju ona područja učenja za koja pokazuju osobit interes.“¹⁶ Potičući djecu od malih nogu za vlastitim interesima i zadovoljstvima stvara se kompletno ispunjena osoba zadovoljna sama sa sobom. Jednom kada čovjek razvije svijest o samome sebi i o svojim emocijama javlja se potreba za pomoć drugome u razumijevanju njegovih osjećaja – javlja se empatija. Krznaric je objašnjava kao „umijeće imaginativnog ulaska u kožu druge osobe, razumijevanja njezinih osjećaja i viđenja te korištenje tog razumijevanja za usmjeravanje vlastitih postupaka.“¹⁷ Empatijom čovjek volonterski čini dobro drugome. Dobrim djelom utječe i na vlastito raspoloženje olakšavajući si svakodnevne aktivnosti. Sposobnost prepoznavanja tuđih emocija omogućava nam izgraditi veze u širokom spektru životnih okruženja, bilo da se radi o romantičnim vezama i podizanju djece ili rukovođenja i poslovnih komunikacija, ali i razvoju dubokih suosjećanja i političkih djelovanja. „Ne registriranje tuđih osjećaja velik je nedostatak u emocionalnoj inteligenciji, i tragična mana u onome što znači biti ljudskost, jer svaka vrsta povezanosti, samog temelja brižnosti, potječe od emocionalne usklađenosti, sposobnosti suosjećanja.“¹⁸ Dijete od malih nogu zna prepoznati osjećaje kod drugoga, ako se radi o sreći, veselit će se i ono s drugim, kao kada se radi o tuzi, ono prvo prepoznaje i osjeća nagon za plakanje. Upravo je u oponašanju tuđih osjećaja i bit empatije¹⁹. Goleman ističe kako se motorička mimikrija kod djeteta gubi u dobi od dvije godine gdje ono počinje shvaćati da tuđe emocije nisu i njegove. Tako ono biva sposobnije drugome osigurati utjehu. Ovo je jedan od razloga zašto većina škola započinje učenje o emocionalnoj inteligenciji s ciljem poboljšanja okoline u kojoj živimo. Dijete se uči pružati podršku i suosjećanje prema drugome. Jednom kada dijete uvidi kako drugi reagiraju na nekoga tko je uzrujan, ono razvija repertoar suosjećajnih asocijacija koje su kvalitetne pri

¹⁵ Lonka (2020:51)

¹⁶ Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj, <https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/7/154> pristupljeno 14.5.2022.

¹⁷ Krznaric (2014:24)

¹⁸ Goleman (2021:100)

¹⁹ Oponašanje emocija kod male djece naziva se motorička mimikrija, što u korijenu i je značenje empatije.

pružanju adekvatne pomoći u datom trenutku. Tako se od malih nogu razvijaju socijalne vještine koje olakšavaju međudjelovanja i komunikaciju s drugima gdje se društvena pravila i suživot stvaraju i mijenjaju bilo da se radi na verbalnoj ili neverbalnoj razini.

1.2 DRUŠTVENO RAZVIJANJE SREĆE

Emocije djeluju kao složeni koncept koji čovjeka čini autentičnim. Priroda je uvjetovana da funkcionira prema principu *iz manjega k većemu*, iz pojedine čestice u skupnu jezgru. Kao i u sklopu prirode, društvo je uvjetovano da funkcionira u sklopu zajednice. Prema utopističkim uvjerenjima sreća se rađa unutar društvenog jedinstva. Njemački sociolog Tönnies uveo je dihotomiju između zajednice i društva²⁰. Zajednica predstavlja predindustrijsko društvo koje je zasnovano na ekonomskoj samostalnosti, bliskosti i suradnji među članovima. S druge strane, društvo se doživljava kao „bezličan i natjecateljski odnos među ljudima, zasnovan na individualnim, egoističnim interesima te uređen zakonskim propisima, koji nadolazi s modernom industrijskom epohom i kapitalizmom.“²¹ Povezivanjem zajednice i društva, ali ne i utopistički gledano kao na novonastali ideal, već kad koncept boljitka svijeta dobili bismo početak sretnog društva. Društvo u kojemu je zajedništvo krajnji cilj i unutar kojega je altruistično djelo počinjeno iz želje za pomoći, a ne iz osobne želje za pohvalom. Čovjek altruistički pomaže i onda kada nema nikakve koristi od toga te se čak može lako okrenuti i u određenoj situaciji niti miješati. Živimo u dobu u kojemu se sve odrađuje u velikim brzinama, ne mareći za ljudskim emocijama ni stanjima uma. Dobu u kojemu umjetna inteligencija konkurrira čovjekovoj, svakako isključujući emocionalnu. U svakom pogledu čovjekova života napredujemo, vozimo električne automobile, putujemo na daleka putovanja za samo nekoliko sati, živimo u pametnim kućama koristeći se uređajima koji nam olakšavaju svakodnevne obaveze i hranu više ne doživljavamo jednako. Hrana postaje esencijalna samo za življenje, gubi društveni aspekt povezivanja. Tako ubrzanom načinom života čovjek izgubi veselje koje ga ispunjava u malim stvarima, postajući sklon sve većim materijalnim apetitima. Sustavno gledajući, sreća jedinke u određenoj mjeri ovisi i o sreći cijele države. Ovisno u kakvoj se poziciji država nalazi tako i narod diše, državna situacija predstavlja refleksiju društvenog sklada. Društveni znanstvenici u posljednjih nekoliko desetljeća bavili su se

²⁰ (Tönnies, F. 2002)

²¹ zajednica. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 13.5.2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66736>>

pojmom sreće sagledavajući i državnu sreću kao ključnu za razumijevanje sreće kod čovjeka. Kontinuiranim zanimanjem znanstvenika na području sociologije i psihologije po pitanju društvene sreće izazvalo je nastanak i Svjetskog izvješća o sreći²².

1.3 SVJETSKO IZVJEŠĆE O SREĆI

Izvješće je objavljeno na godišnjoj razini pod publikacijom Ujedinjenih naroda²³. Napisano je od skupine neovisnih stručnjaka koji djeluju prema svom osobnom kapacitetu.²⁴ U cilju mu je iskorijeniti što je više moguće nezadovoljstva u svijetu tako što izdaje sliku svijeta prema osobnom odabiru pojedinaca unutar određene države. Mjerenjem sreće bavili su se davne 1971. godine državljani Butana, gdje se htjelo vidjeti na koji način bi sreću uopće izmjerili te što narode južno od Himalaje čini sretnije od zapadnih zemalja. Službeno započevši od izvješća „Happiness: Towards a holistic approach to development“²⁶ koji je bio prekretnica u istraživanju sreće, otvoreno novo poglavlje u razvoju kvalitetnijeg društva. Tu se ne gleda subjektivno zadovoljstvo usmjereno prema osobnim idealima koji svatko ima već o globalnom zadovoljstvu unutar zemlje. Cjelokupno Izvješće uključuje BDP države, stanje ljudske slobode i ravnopravnosti u državi, bilo da se radi o onoj političkoj ili općoj. Obuhvaća i postotak korupcije u državi, socijalnu podršku u društvu, velikodušnost u humanitarnim svrhama²⁷ i prosječni očekivani životni vijek. U velikoj mjeri sreća ovisi o onome ključnome što je i riječ ovoga rada – zadovoljstvo obrazovnim sustavom određene države.

Kako se Svjetsko izvješće o sreći koristi raznom vrstom podataka i izvora jedan od najbitniji koji oni ističu jest Gallup World Poll²⁸, jedinstveno prikupljanje podataka vezano za svjetska istraživanja.

²² The World Happiness Report izdanje prvi je put objavljeno 1. travnja 2012. godine.

²³ Istraživanje o sreći krenulo je par godina ranije od prvog objavljivanja, te se postupno s prikupljenim podacima i izmijenjivalo kao bi došli do današnje verzije koja je javno dostupna (a koja se i dalje nadograđuje).

²⁴ The World Happiness Report, 2022.

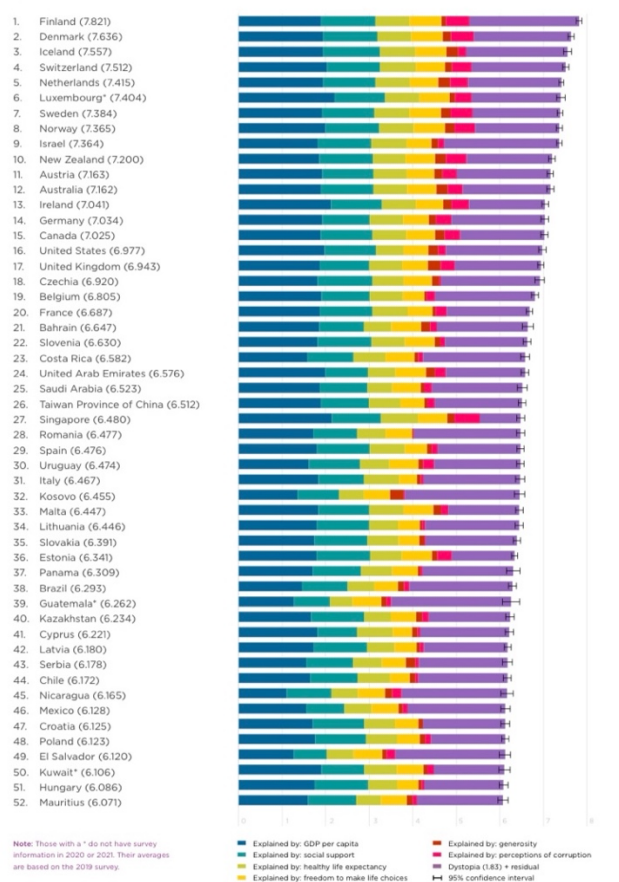
²⁵ Ove godine deseta je godišnjica od kako je prvo izdanje izašlo u javnosti.

²⁶ Prihvaćeno od strane Ujedinjenih naroda u srpnju 2011., kongres je sazvan u cilju poticanja nacionalnih vlada da „osiguraju veću važnost sreći i blagostanju u određivanju postignuća i mjera društvenog i ekonomskog razvoja“

²⁷ Posebno poglavlje ovogodišnjeg Izvješća bazira se na zajedništvu i volontiranju koje se diljem svijeta pokazalo unazad godinu dana vezano uz pandemiju u kojoj smo se svi našli.

²⁸ <https://www.gallup.com/analytics/213617/gallup-analytics.aspx>, pristupljeno 25.08.2022.

Figure 2.1: Ranking of happiness 2019-2021 (Part 1)

Slika 2 Grafički prikaz sreće prema državama²⁹

Iz grafičkog prikaza rang liste sreće iz razdoblja od 2019. do 2021. možemo uvidjeti kako su Skandinavske zemlje na samom vrhu liste u kojima je Danska na drugom mjestu. Izvješće se sastoji od 146. zemalja svrstanih u tri fotografije ovisno o rangiranosti.³⁰ Danska je od samog početka bila na visokorangiranim mjestima unutar ljestvice, iz godine u godinu mijenjajući pozicije u usporedbi s Norveškom i Finskom. Ova činjenica ne začuđuje s obzorom da je Danska socijalna država i da, kako kaže Meik Wiking „podupiranje socijalne države proizlazi iz svjesnosti da model takve države kolektivno bogatstvo pretvara u blagostanje.“³¹ Drugim riječima u cilju takvog modela države jest smanjiti nesigurnost i anksioznost među građanima i prevenirati pojavu strahovitog nezadovoljstva. „Misija je informirati donositelje odluka o

²⁹ Fotografija preuzeta iz World Happiness Report-a

³⁰ U radu se koristim samo jednom fotografijom, gdje je na istom mjestu prikazano i mjesto Danske i Hrvatske koju koristim zbog aktualnost, a samim time nalazi se na 47. mjestu, što za Hrvatsku znači skok s 82. mjesta na kojem je bila 2018. godine.

³¹ Wiking (2016:9)

uzrocima i posljedicama ljudske sreće, učiniti subjektivnu dobrobit dijelom rasprave unutar javne politike i poboljšati sveukupnu kvalitetu života građana diljem svijeta.“³² Još jedan od aspekata koji je važan za sreću, a dakako ide u prilog Danskoj, jest i obrazovanje³³. Danska je država s visokokvalitetnim obrazovanjem, besplatnim visokim obrazovanjem i razvojem cjeloživotnog obrazovanjem kojim se na razne načine potiče društvo za nastavkom obrazovanja i nakon srednje škole. Danima je obrazovanje od velike važnosti te čak i osobe s postignutom stupnjem upisuju dodatne sate ili tečajeve kako bi doprinijeli poboljšanju profesionalnih vještina ili razvoju hobija ulažući u vlastito blagostanje.

³² Osobni prijevod „the mission is to inform decision-makers of the causes and effects of human happiness, make subjective well-being part of the public policy debate, and improve overall quality of life for citizens across the world.“ sa <https://www.happinessresearchinstitute.com>, posjećeno 3.9.2022.

³³ O tome ću nešto kasnije detaljnije reći

2. OBRAZOVANJE I SREĆA

Obrazovanje igra veliku ulogu u životu svih nas. Bilo da se radi o onom obveznom ili dodatnom višem obrazovanju, činjenica jest da većinu vremena provedemo educirajući se. „Budući da obrazovanje konzumira velik dio naših individualnih života i velik dio državnih resursa, tada su obrazovne institucije na svim razinama očigledan izbor da preuzmu ovu odgovornost njegovanja znanja, stavova i ponašanja koje vode do veće sreće.“³⁴ Obrazovanje je prema definiciji socijalna institucija koja kao takva ima efekt enkulturacije na učenike i učitelje. „Osim što obrazovanje priprema učenike na život i sudjelovanje u političkom sistemu, čimbenik kvalitete vlasti je jedan od relevantnih čimbenika budući da se također bavi i strukovnim ciljem obrazovanja.“³⁵ Najveći faktor svega toga jest živjeti u obliku demokratske države unutar koje je velika količina ekonomske, političke i socijalne slobode. „Obrazovanje se ne može zamisliti bez slike o dobrom i uspješnom životu za koji se valja potruditi.“³⁶ U tom pogledu, obrazovanje bi trebalo predstavljati ekvivalent sretnoga i ispunjenoga života. Osim toga, ono otvara vrata novim društvenim pogledima pripremajući učenike za stvaran život nakon izlaska iz škole. Obrazovanje može poslužiti kao eksperimentalan i autentičan čin integracije životnih problema unutar školskog kurikulumu kojim se pomaže sastaviti personaliziraniju okolinu za učenje koja je učenicima osobno prihvatljivija. „Učenje kao aktivan proces znači osvijestiti neku temu i svjesno raditi na njoj toliko dugo dok nam ne postane dijelom nesvjesna djelovanja.“³⁷ Kroz obrazovanje dolazimo i do društvenih odnosa, stvarajući poveznice za čitav život. Mi smo društvena bića koja žive unutar društvenih veza i društvenih struktura koje nas definiraju u pogledu našega rada i načina na koji razmišljamo. Veze stječemo još u najranijoj dobi, već u vrtići. „Dobri društveni odnosi uključuju razvijanje dobrih društvenih vještina i ponašanja što zauzvrat uključuje razvijanje dobrih društvenih stavova kao što su poštovanje i tolerancija prema drugima.“³⁸ To su neke od vrijednosti koje mi kao društvo postavljamo kao temeljne, i od velike važnosti usađivanja kod učenika svih

³⁴ Osobni prijevod „Since education consumes such a large part of our individual lives and such a large part of government resources, then educational institutions at all levels are the obvious choice to take on this responsibility of cultivating knowledge, attitudes and behaviors that lead to greater happiness.“ (Bok, D. 2010. u Blessinger P. 2012)

³⁵ Osobni prijevod „To the extent that education prepares students to live and participate in the political system, the quality of government factor is a relevant factor since it also deals with the vocational aim of education.“ (Blessinger, P. 2012)

³⁶ Liessmann (2019:55)

³⁷ Breidenbach, Rasfeld (2015:136)

³⁸ Osobni prijevod „Good social relationships involve developing good social skills and behaviors which, in turn, involves developing good social attitudes like respect and tolerance for others.“ (Blessinger, P. 2012)

razina obrazovanja. Samim time, to su vrijednosti koje nas čine čovjekom i omogućuju nam život u civiliziranom svijetu. Kvalitetno obrazovanje promovira društvene i nacionalne integracije kojima se stvara ugodniji život. Sposobnost slušanja, suradnje i izdržljivosti bilo da se radi o poslu ili životu, sve su to kvaliteta dobrog učenika. Takve vrijednosti promiču ne samo akademske, već i ljudske kvalitete kod djece. „Kada su učenici sretni, sposobniji su za rješavanje problema, otvoreniji su za kritičko razmišljanje i zaključivanje, njihov je fokus usklađeniji, a njihova sposobnost da zadrže i prisjete se informacija je povećana.“³⁹ Veća količina stečenog znanja omogućava pojedincima za postizanjem boljih mogućnosti bilo u privatnom ili poslovnom rastu i razvoju, potiče motivaciju kod čovjeka. Govoreći o motivaciji kako ju je Goleman naveo, svakako unutar obrazovanja djeteta treba navesti i Maslowu hijerarhiju potreba. „Svakodnevne želje treba smatrati simptomima, površinskim pokazateljima osnovnih potreba.“⁴⁰ Generirani smo da nam svaka potreba raste na onu prethodnu. Imamo one osnovne fiziološke potrebe koje trebaju biti zadovoljene kako bi čovjek preživio. Na njih se piramidalno vežu *potreba za sigurnošću, potreba za pripadanjem i ljubav, te potreba za cijenjenjem*⁴¹. Fizičke potrebe su autonomne bez kojih tijelo ne funkcionira, kada su one namirene javlja se želja za sigurnošću. Manje stresa se unutar tijela stvara kada znamo da imamo krov nad glavom, siguran posao ili osigurano zdravlje. Jednom kada su nam te potrebe sanirane javlja se društvena potreba za ljubavlju, pripadanjem unutar društva i ljubavlju. Maslow kaže „kada je riječ o pojmu javljanja nove potrebe pošto je zadovoljena nadmoćna potreba, treba naglasiti da se ona ne javlja iznenada, skokovito već postepeno malo – pomalo ni iz čega.“⁴² Kako su one sve u nama tako je ona najvažnija potreba, koja se nastoji primijeniti unutar obrazovanja 21. stoljeća, potreba za samoostvarivanjem. Škole nastoje stvoriti teren za dječjim primjenjivanjem vrlina, empatije i razvojem vlastite svijesti. Tek u trenutku savladavanja svih potreba, prema kojima obrazovanje danas ide, sposobni smo izgraditi novo društvo.

³⁹ Osobni prijevod „When students are happy, they are better able to problem solve, they are more open to critical thought and reasoning, their focus is more in tune, their ability to retain and recall information is heightened.“ <https://www.learningliftoff.com/how-important-is-student-happiness-to-academic-success/> posjećeno 5.9.2022.

⁴⁰ Maslow (1982:111)

⁴¹ Potrebe je imenovao Maslow u A Theory of Human Motivation u Psychological Review, 50, 370-396. 2000.

⁴² Maslow (1982:109)

2.1 VRIJEDNOSNO OBRAZOVANJE

„Cjelovit holistički razvoj djece uključuje tjelesni razvoj, mentalni razvoj, emocionalni i intelektualni razvoj uz moralni i karakterni razvoj.“⁴³ Uključujući razvoj svih ovih komponenata obrazovanjem se razvija i sreća. Cilj obrazovanja jest stvoriti društvena bića koji su sretni sami sa sobom te s drugima, također omogućava razvoj znanja kojim se djeca koriste od najranije dobi pa kasnijom nadogradnjom kroz cijeli život, pomažući u savladavanju potrebe o samoostvarivanju. Kako napominje Delores, djeca steknuto znanje razvijaju kroz život učeći znati, učeći činiti, učeći biti i živjeti u suradnji s drugima.⁴⁴ Vrijednosti se u psihologiji definiraju kao opće težnje za postizanjem ciljeva koji se smatraju poželjnima i prihvatljivima, točnije doživljavaju se ispravnim, a odlikuju se procesom socijalizacije. UNESCO je dao ovakvu definiciju „Vrijednosti su općenito dugoročni standardi ili načela koji se koriste za procjenu vrijednosti određene ideje ili akcije. Oni daju kriterije prema kojima odlučujemo je li nešto dobro ili loše, ispravno ili pogrešno.“⁴⁵ Kroz obrazovanje djeca primjenjuju stečene vrijednosti kojima će se kasnije interdisciplinarno koristiti. Vrijednosti su šarenilo djece kojom će se oni predstaviti svijetu. „Dobro definiran okvir vrijednosnog obrazovanja potreban je na razini škole kako bi se vrijednosti usadile mlađoj generaciji jer su škole mjesto gdje se postavljaju temelji karaktera djece.“⁴⁶ Promjene unutar obrazovanja diljem svijeta poželjne su već nekoliko godina, a njihovo sporo uklapanje samo dokazuje kako je obrazovanju iz 20. stoljeća potrebna preobrazba u korak s vremenom u kojem se nalazi. Vrijednosno obrazovanje prilagođava se pojedincu, omogućavajući mu osobni zadovoljstvo u pogledu napredaka kako u životu tako i u radu. Također, društvu pogoduje takav stav prema obrazovanju jer priprema mlade ljude za doprinos u tom istom društvu, državi i svijetu.⁴⁷ „Vrijednosno obrazovanje za cilj ima promicati sposobnosti, stavove i vještine djece, kako u školi tako i izvan školskog

⁴³ Osobni prijevod „Complete holistic development of children includes physical development, mental development, emotional and intellectual development along with moral and character development.“ (Kumar, P. 2017:588)

⁴⁴ Delores (1998:21)

⁴⁵ Osobni prijevod „Values are generally long-term standards or principles that are used to judge the worth of an idea or action. They provide the criteria by which we decide whether something is good or bad, right or wrong.“ <https://www.unesco.org/en/education> UNESCO, posjećeno 5.9.2022.

⁴⁶ Osobni prijevod „A well defined framework of Value Education is needed at school level to inculcate the values in the younger generation as schools are the place where character foundation of children is laid down.“ (Kumar, P. 2017:589)

⁴⁷ U cilju je što više pripremiti mlade ljude na kritičko sagledavanje stvari, dozvoljavajući mladima iskazivanje svoga mišljenja i stava, najaktualnije u današnje vrijeme kada se u svijetu susrećemo s toliko prirodnih ili čovjekovim djelom uzrokovanih nedaća.

života, i tako učiniti svijet boljim mjestom za život za sve.“⁴⁸ Kao takvo, vrijednosno obrazovanje promovira društvenu koheziju i nacionalnu integraciju tako povezujući svijet u cjelinu.⁴⁹ Omogućava stvaranje kulture mira gdje ljudi kroz učenje o sebi stvaraju fundamentalne spoznaje o slobodi, jedinstvenost i ljudskim pravima drugih kako bi živjeli u mirnome okruženju. Obrazovne vrijednosti kao što su istina, sreća i mir jedne su od najpoželjnijih karakteristika u društvu. One ljudsko ponašanje i djelovanje vode kroz dnevne aktivnosti koje podrazumijevaju cikluse razmišljanja, znanja i razumijevanja osjećaje drugih u datom trenutku. „Obrazovanje promiče vrijednost društvene odgovornosti i društvene svijesti tako što pomaže u učenju o uvažavanju, pokazivanju osjetljivosti i vještina kako bi učenici postali dobri građani.“⁵⁰ Unutar obrazovanja trebali bismo biti u mogućnosti poštivati sebe i drugoga kraj sebe i dobiti na znanje ljudska prava – pravo na slobodu i sigurnost, poštivanje privatnog i obiteljskog života, sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi, sloboda izražavanja i mnoga druga iskazana Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.⁵¹ Škole su te koje uz podršku roditelja i društva implementiraju pozitivne promjene na djecu. Vrijednosti se prvenstveno izgrađuju kod kuće u krugu roditelja i predaka, a škole su ovdje kao dodatna podrška u utvrđivanju istih. Fokusirajući učenje takvog oblika stvara pogodne kulturološke i društvene scenarije unutar kojih se vrijednosti integriraju u školski kurikulum. Kroz nastavnike, kao glavni komunikacijski instrument, razvija se suradnja s učenicima omogućavaju im šansu učenja i kreiranja svog vlastitog znanja kroz njihov razvitak i prilagodbu u društvu. Dozvoljavanjem djece za osobnom izgradnjom, bez nametanja svojih ustaljenih ideala prednjači budućoj generaciji sretnih ljudi. Stoga, moć obrazovanja trebala bi biti cjelokupni održivi razvitak učenika njegovanjem društveno humanističkih vještina koje upućuju na napredak društva i nacije. Uz to treba dodati i osnaživanje akademskog znanja te praktičnih, ali i tehničkih vještina potrebnih za razumijevanje ovog dinamično inovativnog doba u kojemu se nalazim.⁵² Uz dobru implementaciju i praksu nastavnika i škola u radu s

⁴⁸ Osobni prijevod „Value Education has objective to promote capabilities, attitudes and skills of children, both in schools as well as beyond school life, and thus making the world a better place to live for all.“ (Kumar, P. 2017:589)

⁴⁹ <https://www.valueeducation.org.uk/> posjećeno 5.9.2022.

⁵⁰ Osobni prijevod „Education promotes the value of social responsibility and social consciousness by helping to learn for appreciation, demonstrate sensitivity and skills to make learners as good citizens.“ (Kumar, P. 2017:589)

⁵¹ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda pročišćeni tekst, digitalno izdanje <https://www.zakon.hr/z/364/%28Europska%29-Konvencija-za-zaštitu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda> posjećeno 6.9.2022.

⁵² Voljela bih napomenuti kako većina kurikulumata funkcionira još uvijek po standardima školstva iz 19. stoljeća, unutar koji sreća i blagostanje djeteta nisu niti bili ključni komponenti kvalitetnog razvoja. Razred se gledao kao cjelina unutar koje postoje oni *bolji* i oni *gori*, ne pokušavajući uvidjeti u čemu je problem onih *gorih* i pokušati im pomoći. Nastavnik je predstavljao autoritet protiv čije se mišljenje i stav ne bi smjelo kositi i proturječiti. Takvih slučajeva obrazovanja ima i dan danas, kada kažemo da živimo u naprednom 21. stoljeću gdje postepeno,

učenicima, stvaraju se odgovorni građani pojačanih moralnih vrijednosti i karaktera koji su u mogućnosti pomoći kako sebi tako i drugome u rješavanju bilo onih jednostavnih ili zahtjevnih dnevnih obaveza. Zašto vrijednosno obrazovanje čini važnost može se uvidjeti upravo kroz ono dansko, gdje se od malih nogu uči empatijom i zajedništvom. Principe kvalitetnog modernog obrazovanja Danska već ukalupljuje u svoje kurikulume te primjerom stvara pozitivnu promjenu unutar europskog obrazovnog sustava.

dogadajima koji nas okružuju uviđamo kako je potrebno promijeniti stavove o učenju te ih staviti u korak s vremenom u kojem živimo.

3. DANSKO OBRAZOVANJE

Nakon definiranja sreće i njegove interakcije s drugima te objašnjenja glavne poveznice sreće s obrazovanjem, točnije kako ono raste kroz pravilno učenje, trebalo bi to sve povezati s Dancima i što to oni rade sukladno s time. Upišemo li „dansko obrazovanje“ u Google tražilicu dobit ćemo oko 433.000 rezultata unutar 0,27 sekundi⁵³, što indicira da je obrazovni sustav u Danskoj sve aktualniji. Zanimanje za Dansku među ljudima je postalo sve češće objavom Danaca kao jednih od najsretnijih ljudi svijeta i zanimanjem populacije o tajni njihovog uspjeha.⁵⁴ Obrazovanje koje se njima čini kao najjednostavnije, a nama pojam nečega novoga i modernoga. Naime, prema statističkim prikazima World top 20 Project⁵⁵, kvalitete obrazovanja Danska zauzima 5. mjesto unutar prve polovice 2022. godine.⁵⁶ Visina zaštite unutar školstva procjenjuje se na 15/15, dok su kvaliteta osnovnih i srednjih škola te visokoobrazovnih institucija na razini od oko 94,75% gdje im je u cilju do 2030. godine doći čak do 100%.⁵⁷ Također, životni vijek proveden u školama u Danskoj izračunat je na 19,2 godine.⁵⁸ To su samo neki od izvora koji potvrđuju da se Danci, iako prema stereotipovima žive u hladnijem dijelu Europe⁵⁹, vode vrijednosnim obrazovanjem stavljajući dijete u centar učenja i izgradnje. „Danska priznaje UN-ovu Konvenciju o pravima djeteta ne fokusirajući se samo na zadovoljenje osnovnih djetetovih potreba poput krova nad glavom, udobnosti i osjećaja sigurnosti, nego i na pridavanje važnosti poštovanju djeteta kao pojedinca, do čega skandinavske škole i vrtići iznimno drže.“⁶⁰ U prvi plan danske kulturne tradicije stoji stoji međuljudski odnosi kojima se pridaje velika važnost. Sam politički sustav sastavljen je na vrijednostima kao što su društvena kohezija i povjerenje unutar zajednica, koje cijene i održavaju. „U Danskoj, glavna svrha obrazovanja je razviti osobnost djeteta.“⁶¹ Dijete treba

⁵³ <https://www.google.hr/search?q=dansko+obrazovanje&source=hp>, posjećeno 6.9.2022.

⁵⁴ Internetski članci većinom datiraju od 2016./2017. godine kada su objavljene knjige Hygge i Lykke, autora Meika Wikinga, direktora Instituta za istraživanje sreće

⁵⁵ Internacionalni projekt kojemu je u cilju zaštititi djecu cijeloga svijeta omogućavajući im pristup kvalitetnom obrazovanju u sigurnom okruženju kroz zajednicu, organizirano i institucionalno partnerstvo i razvojnom programu.

⁵⁶ <https://worldtop20.org/worldbesteducationsystem>, posjećeno 6.9.2022.

⁵⁷ Statistički prikaz Danske, <https://worldtop20.org/denmark>, posjećeno 6.9.2022.

⁵⁸ Dok je životni vijek proveden u školama Hrvatske 15,3 godina, gdje se u većini slučajeva učenici nakon srednje škole zaposle. Danska potiče svoj narod na daljnja školovanja i kvalifikacije.

⁵⁹ Prema provedenoj anketi o kojim ću rezultatima nešto kasnije, u 60% slučajeva ispitanici su navodili Dance kao hladne ljude, no iz vlastitog iskustva potvrđujem kako je to u većini slučajeva krivi navod, te da su veoma pristupačni i ljubazni ljudi.

⁶⁰ Sandahl, I.D. (2021:20)

⁶¹ TedxTalks, 21.12.2015.: Planting Seeds of Happiness The Danish Way. Malene Rydahl. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=biQGa89O5O4&t=2s,7:33-7:41>

pustiti da pronade način rješavanja umnoška i dolaska do rezultata te uz određenu količinu pomoći uskočiti s određenim preinakama. Jednom kad učitelj pokaže način na koji se dva faktora množe, djetetu ne preostaje ništa nego napamet naučiti postupak rješavanja do kojeg je učitelj došao, a ne dijete. Dijete koje se previše forsira ili kojemu se nameću koncepti bez prethodnog objašnjenja, dolazi do velike opasnosti da prestane uživati u učenju i da mu škola počinje stvarati anksioznost. Iz tog razloga je igra jedna od glavnih koncepata kojih se Danci ne rješavaju.

3.1 IGRA KAO ALAT UČENJA

U vrtićima je igra glavni zadatak kroz koji se djeca pripremaju za sljedeći životni korak, ali se i unutar osnovne škole ne izostavlja.⁶² Vratimo li se na početnu fazu izgradnje emocionalno inteligentne osobe, upravo je igra ta koja izgrađuje unutarnju motivacije djeteta s izraženim osjećajem samosvijesti. Kroz igru i slobodno kretanje razvija se i hrabrost kod djece, a hrabrost ne pita za godine nego traži stalnu prisutnost. Jedan od ključnih problema kod odraslih osoba je prevelika fokusiranost na ostvarivanje ishoda koju bi kroz igru i zajedničko provedeno vrijeme s drugima trebali razbiti. Koliko je igra važna u razvijanju ispunjene osobe govori i direktor istraživanja i učenja u Lego Foundation- u, napominjući kako je obrazovanju potrebna igra jer djeca znanstveno dokazano napreduju uz zabavu.⁶³ Igračke kao što su Lego kockice, potiču razvoj kognitivnog dijela misli, dajući djeci mogućnost višestrukog izbora rješenja razvijajući i njihovu kreativnu stranu. Igrom se proširuju vidici mašte, djecu čineći autentičnim. Upravo su Lego kockice, šarene kockice koje međusobnim povezivanjem stvaraju novi oblik, jedna od omiljenih igraćaka diljem svijeta. Titulu igračke stoljeća uspjele su zadržati i od najpopularniji *teddy bear*-a, *Action man*-a i svezremenske *Barbie*. „Od plastičnih isprepletenih građevinskih kockica s ugrađenim mikročipovima do tematskih parkova, smatra se da je Lego dao veliki doprinos dječjoj igri u posljednjih 100 godina.“⁶⁴ Igračka koja je namijenjena za sve uzraste od 3 do 99 godine, te se ovisno o dobi adaptira i nadograđuje spremna za sljedeći korak bespuća ljudske mašte. A maštom se ljudi povezuju, udružuju i zajedno pobjeđuju prepreke koje im se nalaze na putu. Iz tog zajedništva rastu otporna sretna emocionalna djeca koja

⁶² <https://denmark.dk/society-and-business/lifelong-education>, posjećeno 6.9.2022.

⁶³ <https://learningthroughplay.com/why-play/play-is-for-everyone-everywhere>, posjećeno 7.9.2022.

⁶⁴ Osobni prijevod, „From plastic interlocking building bricks to bricks with implanted microchips to theme parks, Lego was seen as having made a major contribution to children's play over the last 100 years.“ <https://www.toyretailersassociation.co.uk/toy-century/>, posjećeno 7.9.2022.

kasnije stasaju u još otpornije sretne odrasle ljude. Osim što Izvješće sreće već dugi niz godina potvrđuje dansku kvalitetu življenja, od podataka koje pruža Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj Danske je već od 1973. godine među jednom od najsretnijih populacija na svijetu.⁶⁵ Glavni razlog tome leži u povezivanju zajedništva kako unutar doma tako i kroz igru s vršnjacima i kolegama. Zajedništvo počinje unutar obiteljskoga doma, te je prenosi u školske klupe.

3.2 FIGURE OBRAZOVNOG SUSTAVA

„Danci smatraju da djeca stalno uključena u aktivnosti kojima je cilj postizanje bilo čega – dobrih ocjena, nagrada ili pohvala nastavnika i roditelja – ne razvijaju svoje unutarnje porive.“⁶⁶ Dijete ne treba izlagati raznim aktivnostima, projicirajući na njega neke od odraslih zahtjeva za konkurentnost.⁶⁷ Svako dijete je jedinstveno te mu tako treba i pristupiti. U danskom obrazovnom sustavu⁶⁸ već je od sredine prošlog stoljeća došla ideja ministarstva o pedagoškim promjenama unutar podučavanja – u cilju promicanja individualizma kroz društveni kolektivizam. Tu se nastoji ukomponirati svaku osobu u rad cijeloga razreda. Tako učenici razvijaju potrebu za zajedničkim napretkom ne sputavajući školskog kolegu, a uz to pomažući slabijem od sebe stječu empatiju. Promjena podučavanja svrstavanjem učenika u središte razreda jedan je od vodećih trendova u Danskoj posljednjih desetljeća gdje „množina ima tendenciju kretanja prema jednini – ili prema aditivnoj množini – kao akumulacija pojedinca u kontrastu s kolektivnom množinom kao zajednica društvenih pojedinaca u interakciji.“⁶⁹ Ključ uspjeha razreda stoji u dobrom poznanstvu unutar kojega učitelj prepoznaje prednosti i poteškoće djece te ih na temelju toga spaja. Prilikom spajanja djeca onih slabijeg znanja s onim malo boljim razvija se društveni kontakt kojim djeca uviđaju kako je pomaganje potrebno svima nama i kako se nikad ne bismo trebali ustručavati pitati za pomoć.

⁶⁵ OECD indeks boljeg života i blagostanja u pojedinim zemljama, <https://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/denmark/>, posjećeno 7.9.2022.

⁶⁶ Wolsperger Danilovski, K. (2016:56)

⁶⁷ Veliki problem hrvatskoga naroda još uvijek stoji u konstantnom natjecateljskom mentalitetu gdje svatko mora biti bolji od onoga drugoga kako bi napredovao. Životinjski nagon za preživljavanjem motivira čovjeka za napretkom u nekoj određenoj mjeri, ali kasnije se javlja zavist i ljubomora koju bi trebalo iskorijeniti u stvaranju demokratskog naroda.

⁶⁸ Akt danskih škola relativno je otvorenog karaktera i podložan promjenama, postavljaju cilj i okvirni pregled načina na koji bi se učenje trebalo provoditi no njime upravljaju lokalne uprave. Također, Ministarstvo obrazovanja podnosi okvirni nacionalni kurikulum koji škole asimiliraju kroz specifičniji nastavni plan i program.

⁶⁹ Osobni prijevod, „...the plural tends to move towards the singular – or towards additive plural – as an accumulation of individuals in contrast to collective plural as a community of socially interacting individuals.“ (Carlgren, I. et al., 2006:312)

Program Korak po korak⁷⁰ još je jedan od značajnijih projekta nastao 1994. godine kojim se djecu želi potaknuti onom najbitnijem – oblikovanju sebe u skladu sa svojim osjećajima. Razredni raspored je otvorenog tima, gdje dijete ima potpunu slobodu osobnog razvoja i biranja svog puta. Učitelji su tu koji nadgledaju razvoj i napredovanje svakoga te potičući ih na timski rad i sklad dozvoljavaju djeci izbor zanimanja kojim bi kasnije krenuli. Razvojem timskog rada potiče se empatija među učenicima koja uvećava sposobnost opraštanja i unaprjeđuje međuljudske odnose koji produljuju društvene povezanosti. Međuljudski odnosi su u tijeku života veoma bitni na svim sferama bilo da se radi u liderskim, menadžerskim ili poduzetničkim sferama, a opstati ne mogu bez dobro utemeljene empatije. I Forbes magazin navodi kako je empatija ključ opstanka velikih kompanija.⁷¹ Također, Sandahl i Alexander navode kako „empatija poboljšava kakvoću bliskih veza za koje znamo da su ključni za osjećaj životnog zadovoljstva.“⁷² Voljela bih spomenuti još jednu okosnicu danskog obrazovanja koja se slaže s rezultatima koje sam dobila iz svog istraživanja. Ocjena nije simbol nečijega znanja, ako dijete prije nje osjeća tjeskobu i nezadovoljstvo. Pogledamo li popise najinteligentnijih zemalja svijeta, svakako na popisu nećemo naći Dansku. Konkurencijski stvarati društvo gdje se nameću znanja i moći nije u nastavnom planu zemlje. Podučavajući djecu društvenim vrijednostima i stvarajući im ugodnije okruženje praćenja novih informacija dokazano je da ima povoljnog utjecaja na pamćenje djece. To potvrđuje i kreativna studija iz 2017. godine Intelligence Capital Indeks, gdje je Danska u top 10 država s najvećom inteligencijom.⁷³ Inteligencijom baziranom na snalažljivosti više nego pustom učenju napamet.

⁷⁰ <https://www.skole.hr/pristup-korak-po-korak/>, posjećeno 8.9.2022.

⁷¹ <https://www.forbes.com/sites/tracybrower/2021/09/19/empathy-is-the-most-important-leadership-skill-according-to-research/?sh=5e65ad463de5>, posjećeno 8.9.2022.

⁷² Alexander J.J., Sandahl I.D. (2021:88)

⁷³ U istraživanju se navode faktorima kojim se došlo do podataka utvrđujući ne najinteligentnije narode već narode koji će svoje znanje na najinteligentniji način znati iskoristiti i primijeniti u znanju ekonomije, tehnologije i znanosti. Istančana sposobnost snalaženja s primijenjenim znanjima i mogućnostima.

4. ISTRAŽIVANJE

Proučavajući koncepte danskoga obrazovanja i načine na koji ono utječe na sreću ljudi, uvidjela sam kako jedan od problema hrvatskog društva leži u obrazovanju. Prisjećajući se svog osnovnoškolskog iskustva i u komunikaciji s drugima uvidjela sam kako fali dosta karaktera unutar podučavanja. Država smo kojoj je u interesu plasirati se na dobrom glasu prije nego izgraditi mlade ljude koji će ostati i nastaviti obrazovanje ili život u zemlji. U razmaku od desetak godina 5%⁷⁴ više učenika odlazi studirati na fakultete izvan države. A kada ih se i upita o iskustvima unutar hrvatskog obrazovanja, ponavljaju se obrasci odgovaranja kojima nisu zadovoljni. Većini osoba s kojima sam došla u kontakt vezano za tematiku osnovnoškolskog obrazovanja napominje kako je to bilo razdoblje unutar kojega su osjećali najveći pritisak. Ocjene kao mjerilo znanja kojima bi od strane odgovornih osoba bili omalovažavani unutar cijeloga razreda. Neprospavane noći pred ispitom ili nakon ispita od straha i strepnje hoće li sljedeća ocjena utjecati na prosjek godine, koje je u njihovo vrijeme bio od velike važnosti⁷⁵, utječe na dječje psihološko stanje razvijajući odraslu osobu koja će konstantno strepiti nad autoritetom i tjeskobno odrađujući svoje obaveze bez unutrašnje motivacije i u krajnjem djelu bez sreće. Problem hrvatskog obrazovanja leži u narodnom življenju unutar duha prošlosti. Činjenično prioritiziranje političkih događaja i izostavljanje osnovnih vrijednosti dovodi do kolapsa i nezadovoljstva. Pandemijsko razdoblje dovelo je do nekih velikih promjena unutar hrvatskog obrazovanja uvođenjem novih reformi. Razmišljanja današnje djece popraćena su pozitivnim reakcijama kojima novi programi rada ulažu plodom. Škola nastoji pristupiti djetetu zadovoljavajući sve potrebe Maslowe teoriji. Iz primjera kojima sam bila okružena primijetila sam kako se danas unutar škola kod nas veću ulogu daje učenju kroz zabavu. Implementiranjem danskih odgojnih metoda djeca uživaju u školi i učenju.⁷⁶ Teorijsko znanje predavanja se nije promijenilo, promijenio se stil prenošenja toga znanja. „Djetetu puno više znači kada uz određenu matematičku jednadžbu, pokažem i gdje bi se tim znanjem mogli služiti.“⁷⁷ Savladavajući teoriju s praksom, učenik stasa u zrelu odraslu osobu koja će jedno sutra biti u mogućnosti svoje znanje netremice podijeliti s drugima. Kroz

⁷⁴ Prema osobnom izračunu gdje samo na području moga zavičaja raste broj studenata u inozemstvu.

⁷⁵ Svakako je važno nagraditi nečiji trud i zalaganje, kako bi dijete ostvarilo motivaciju u određenim trenucima, no postavljanje visokih granica za ostvarivanje stipendija, nagrada ili priznanja dovodi do nezadovoljstva i ubijanja vlastitih ciljeva i snova.

⁷⁶ Od poznanika sam zaključila kako današnja djeca odlaze u školu bez osjećaja tjeskobe, sretna što će uz pomoć novih tehnologija savladati nešto novo.

⁷⁷ Učiteljica razredne nastave osnovne škole

promatranje nastave iz prve ruke primjećujem kako i tehnologija ima veliku ulogu u zadovoljstvu djece. Smatram kako tehnologiji u nastavi treba pristupiti kao igri, alat kroz koji djeca razvijaju svoje interesne sfere. Također, mišljenja sam kako njezinim korištenjem se povezuju učitelji i učenici stvarajući vezu zajedništva, a manje autoriteta. Kroz razgovor s učiteljicom razredne nastave dobila sam saznanje kako je reformiranjem školstva prema modelima danskog obrazovanja uveliko i učiteljima pomoglo. Poticanjem timskoga rada manje su šanse da dijete ostane zapostavljeno ili izopćeno, što učitelju daje veće mogućnosti posvećivanja pažnje svakome pojedinačno u jednakoj mjeri. Uvidjela sam kako se naše obrazovanje uvelike promijenilo od vremena kada sam ja bila u školi i kako uvođenjem vrijednosti u obrazovanje i mareći za srećom djeteta, možemo i mi doći veće mjesto na ljestvici sreće. Ovako pozitivnim napretkom, za nekoliko godina i mi bismo mogli stvoriti bolje uvjete obrazovanja potičući mlade ljude na ostanak u Hrvatskoj.

4.1. AKTUALIZACIJA KROZ DANAŠNJE OBRAZOVANJE

Uvođenjem masovnog školstva po cijeloj zapadnoj Europi početkom 19. stoljeća, novonastale monarhijske administracije bile su preusmjerene k osnovnom educiranju djece ruralnim vještinama potrebnim za život – poljoprivreda i kućanstvo.⁷⁸ Nastava se odvijala u jednoj prostoriji, te ju je vodila jedna učena osoba. Razredne nastave nisu puno drugačije ni dan danas, dva stoljeća kasnije. Djecu treba učiti jezicima, matematici, povijesti i geografiji kao osnovnim diskursima, razvijajući inteligenciju, no ne smijemo zaboraviti i naše osjećaje, točnije emocionalnu inteligenciju. Evolucijski gledano čovjek je krenuo naprijed, tehnološki napredci vidljivi su kroz razne povijesne slike. 20. stoljeće pogoduje izumima kao što su tekuća vrpca, automobil, prijenosni fotoaparati, televizor, mobitel i internetski navigator. To su samo neki od onih koje svakodnevno koristimo, no jesmo li možda tehnološkim razvojem usporili i oslabili svoj emocionalni? Je li je došlo vrijeme da se unutar obrazovanja uvedu neke od promjena? Obrazovanje kao jedan od primarnih koraka u životu svih nas trebalo bi biti sretno mjesto unutar kojega će čovjek razvijati društvene i fizičke sposobnosti. Povećanjem pedagoških vrijednosti u sustav obrazovanja fokusirajući se na dijete kao cjelinu, a ne njegovo sputavanje i nametanje možda nekih već zastarjelih ideala čini jedno bolje sutra gdje ćemo i kroz obrazovanje prigrliti tehnološki napredak u kojemu se nalazimo. Danski način

⁷⁸ Larsen, C. (2017)

obrazovanja u prvom je planu praćenja u Hrvatskoj i susjednim zemljama.⁷⁹ Pridavanje veće važnosti djetetovim osjećajima, ali i individualni pristup novi su ciljevi mlade generacije učitelja. Svaki obrazovni sustav stvar je nacionalnog kurikuluma pojedine države. Uviđam kako Danska uspijeva kroz svoje obrazovanje uzdizati generacije i generacije sretnih ljudi. Nikada ne bismo trebali izgubiti ono dijete u nama, kojega Dani i u najgorim trenucima nastoje održati na površini. „Znanje je moć koje se najbolje upija u okolini u kojoj se osjećamo sretno i sigurno, a to bi sve škole trebale biti.“⁸⁰

⁷⁹ Zemlje članice Europske Unije u većini slučajeva već implementiraju neke od koncepata ovdje navedenog danskog obrazovanja

⁸⁰ Odgovor anonimne osobe na pitanje Kako mislite da su sreća i obrazovanje povezani?, iz vlastitog organiziranog istraživanja

ZAKLJUČAK

Iz svega navedenoga došla sam do nekoliko zaključaka. Sreća je utkana unutar svih nas, prepoznata kao jedan od prvih osjećaja. Razvijanjem znanja o sreći razvija se i naša emocionalna inteligencija koja je u većoj mjeri važnija od kvocijenta. Tako prema emocionalnoj inteligenciji čineći sebe sretnim postajemo sposobniji učiniti sretnijim i drugoga. Upravo iz velikog interesa razvijanja sretnog društva nastala su mnoga istraživanja i izvješća o sreći, jedno od glavnih je Svjetsko izvješće o sreći prema kojem statistički gledano, Danska spada u zemlju s jednim od najsretnijih ljudi. U radu sam taj podatak povezala sa sve utjecajnijom metodom obrazovanja koju oni koriste. Razvijanje djeteta koje će raditi u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima je potreba današnjeg društva. Vrednovanje njegove empatije prema drugome, stava prema bližnjemu i sebi je vrednovanje koje nadilazi teoretsko punjenje glave gomilom činjenica. Kroz napredovanje i brigu o djetetovim potrebama uspijevamo stvoriti obrazovni prostor unutar kojega će vladati opće zadovoljstvo. Tako na postavljenu tezu je li primjer danskog obrazovanje korak k napretku mogu odgovoriti potvrdno, uzimajući neke od njihovih figura podučavanja kao temeljnim za razvoj kompletnog čovjeka. Jednom kada smo naučeni sreću nalaziti u malim stvarima i kroz empatiju pristupati zajedništvu, mijenja se i pogled na sreću cijele zajednice. Kroz istraživanje sam utvrdila kako je učenje po uzoru na dansko obrazovanje zapravo učenje za život koji je postao svakodnevica i unutar hrvatskih škola.

LITERATURA

- Alexander J.J., Sandahl I.D., 2021; *Danski odgoj djece*, Egmont, Zagreb
- Breidenbach S., Rasfeld M., 2015; *Škole se bude*, Harfa, Split
- Chan K. L., 2017; Intelligence Capital Index
- Foley M., 2011; *Doba apsurdnosti*, Naknada Ljevak, Zagreb
- Goleman D., 2021; *Emocionalna inteligencija Zašto može biti važnija od kvocijenta inteligencije*, Mozaik knjiga, Zagreb
- Krznaric R., 2014; *Empatija*, Planetopija, Zagreb
- Liessman K.P., 2019; *Obrazovanje kao izazov*, Školska knjiga, Zagreb
- Lonka K., 2020; *Fenomenalno učenje iz Finske*, Ljevak, Zagreb
- Maslow A., 1982; *Motivacija i ličnost*, Nolit, Beograd
- Ricard M., 2008; *Sreća Vodič za razvijanje najvažnije životne vještine*, TELEdisk
- Sandahl I.D., 2021; *Igra na danski način*, Egmont, Zagreb
- Tönnies F. *Zajednica i društvo* u Haralambos M., Holborn M., 2002; *Sociologija: teme i perspektive*, Golden marketing, Zagreb
- Wiking M., 2016; *Hygge Danski recept za sretan život*, Mozaik knjiga, Zagreb
- Wolsperger Danilovski K., 2013; *Danci i stranci*, Redak, Split

ZNANSTVENI TEKSTOVI:

- Blessinger P., 2012: *What role should education play in creating happiness?* Mrežno izdanje
https://www.researchgate.net/publication/233869051_What_role_should_education_play_in_creating_happiness
- Carlgren I. et al. 2006; *Changes in Nordic Teaching Practices: From individualised teaching to the teaching of individuals* u Scandinavian Journal of Educational Research, Vol.50; No.3; pp 301-326
- Delores J., 1998; *Learning: the treasure within*, International Commission on Education report za UNESCO
- Kumar P., 2017; *Need and importance of value education for a happy life* u International Journal of Academic Research and Development, Vol.2; Issue 4; pp. 588-592
- Helliwell J.F et. al., 2022; *World Happiness Report 2022*, Sustainable Development Solutions Network, New York

- Larsen C., 2017; *A Diversity of Schools: The Danish School Acts of 1814 and the Emergence of Mass Schooling in Denmark* u Nordic Journal of Education History, Vol.4; No.; pp 3-28
- Maslow A., 1943; *A Theory of Human Motivation* Mrežno izdanje <https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>
- Veenhoven R., 1997; *Advances in understanding happiness* u Revue Quebecoise de Psychologie, 1997, Vol. 18; Page no. 29-74
- *Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*, <https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/7/154> 14.5.2022.
- Chan K. L., 2017; *Intelligence Capital Index* u časopisu World monitor Magazine, 27.4.2017
- Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda pročišćeni tekst, digitalno izdanje <https://www.zakon.hr/z/364/%28Europska%29-Konvencija-za-zaštitu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda>, 6.9.2022.

INTERNETSKI IZVORI:

- Hrvatski jezični portal https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=d1xuWBY%3D, 1.5.2022.
- sreća. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57589> 24.4.2022.
- zajednica. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=66736> 13.5.2022
- <https://www.gallup.com/analytics/213617/gallup-analytics.aspx>25.08.2022.
- <https://www.google.hr/search?q=dansko+obrazovanje&source=hp>, 6.9.2022.
- <https://worldtop20.org/worldbesteducationsystem>, 6.9.2022.
- <https://worldtop20.org/denmark>, 6.9.2022.
- <https://denmark.dk/society-and-business/lifelong-education>, posjećeno 6.9.2022.
- <https://learningthroughplay.com/why-play/play-is-for-everyone-everywhere>, 7.9.2022.
- OECD indeks <https://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/denmark/>, 7.9.2022.
- <https://www.toyretailersassociation.co.uk/toy-century/>, 7.9.2022.
- <https://www.skole.hr/pristup-korak-po-korak/>, 8.9.2022.

- <https://www.forbes.com/sites/tracybrower/2021/09/19/empathy-is-the-most-important-leadership-skill-according-to-research/?sh=5e65ad463dc5>, 8.9.2022.
- Business insider, 7.12.2017.: Why Denmark Is One Of The Happiest Countries In The World? Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=095ULhvaH5E>
- TedxTalks, 21.12.2015.: Planting Seeds of Happiness The Danish Way. Malene Rydahl. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=biQGa89O5O4&t=2s>